

Komentarji

na Kubi. — Arijako je...
Zakaj ne maritor...
sistema za troje?

Politični potres na Kubi noče...
Vaak dan napovedu...
ne samo eno, temveč celo...
novih revolucij, ampak te...
so kakor pokalice, ki...
neka časa in nato uga...

Kuba ima okrog tri mili...
prebivalcev in akoro toliko...
Skrajno žalostna je de...
slika. Delavstvo je raz...
na sto in sto skupin in...
kakovosti so najbolj kričave...
skupine so najbolj kričave...
je več ko krogel in kriča...
ki je v španskem jeziku mu...
lično, je glavna municija ku...
skih revolucij.

Skrog Kube pa leže ameri...
bojne ladje, ki čakajo, da se...
karijo. Poveljniki in moštvo...
brkiar in rušilcev hrepeni...
"delu". Saj veste, kakšno je...
delo. In delo na Kubi bi...
lahko, kajti Kuba je kakor...
napram veliki klopotači.

se pa, da stoterne "revoluci...
stranke na Kubi nočejo...
ni nevarnosti in se držo i...
s klopotačo. Manj kriča...
in malo več razuma bi jim se...

Hitlerjevi norci norijo dalje...
Pre kratkim so ujeli bivšega...
velikega voditelja v Essenu in...
posmeh vodili po ulicah. Vo...
ima rejen trebuh, pa so mu...
spredaj napis: "Jas sem...
niznan revč."

ga ne omenjamo iz kakšnih...
tjaj do klerikalnega vodit...
temveč da podčrtamo brez...
zabitost in nizkotnost Hit...
hande, oborožena od gl...
pet, ki je silno junak, če...
opravi s posameznim na...
nikom, pa naj bo komunist...
ali klerikalec. Norce bri...
telesnih defektov je najin...
opravilo civiliziranega...
tega so zmožni le bar...
in norci. Hitlerjevi — med...
tudi dovolj vampe...
so oboje.

Artil, premogovni in drugi...
zahtevajo "meritorni...
delavce. To pomeni...
namenjajo in odaljavljajo delav...
podlagi zmožnosti posamez...
za ta sistem se zlasti re...
baroni preмога, zato so...
tudi za pravilnik sedem ted...

čano je, da je industrija meh...
premoga v Ameriki že več...
travalina; finančno in ekono...
je v razslu kljub vsem...
nostim svojih lastnikov...
drugi industriji ni ta...
narhije kakor baš v tej...
bi danes apicirali "meri...
sistem" na voditelje pre...
ne industrije, bi morali...
malo vse odsloviti. Isto...
tudi za bankirje in razne...
"krepke individije", ki so...
štiri leta pognali nešte...
v propast.

čano je torej "meritorni si...
tako prekleto potreben za...
pre, je bogme trikrat bolj...
potreben za gospode in...
in finančnike, ki si...
čujejo, da so oni tista mo...
sila, katera žene svet, da...
vrti okoli solca.

McAdoo ni nesel pogojev v...
Moskvo

Paris, 2. okt. — Ameriški se...
McAdoo, ki je včeraj do...
iz Moskve v Paris, je zani...
da je predložil sovjetski vla...
Rooseveltove pogoje za prizna...
sovjetske unije. Njegov o...
Moskve je bil privaten, imel...
je "oči in ušesa odprta" in z...
svojim, sovjetskim komisar...
znanjih zadev, je imel dolg...
koren razgovor.

vinogradnikov v Michi...
ganu

Benton Harbor, Mich. — Unija...
delavcev, ki pridelujejo grozd...
in sadje, je razglasila triden...
stavko na trgu grozdja z na...
čanjem, da se zvišajo cene groz...

JEKLARSKI DE-LAVCI ZAHTE-VAJO UNIJO

Pridružili so se rebelnim rudar-jem. Magnatje mobilizirajo pobojnike

Pittsburgh, Pa. — (FP) — Revolta proti pravilniku jeklar-ske industrije, proti jeklarakemu trustu in kompanijskim unijam se širi ko prerijski požar med stotisoči jeklarskih delavcev v pittsburskem in drugih distrik-tih.

Na tigoče delavcev se je odzva-lo pozivu na stavko, katere cilj je priznanje unije. Pridružili so se rudarjem, ki so tudi zastav-kali proti premogovnim kompanijam, katere kontrolira jeklar-ski trust, ki se upira priznanju unije. Medtem pa trust mobilizira pobojnike, ki naj bi odbili na-val stavkarjev na premogovnike in tovarne.

Opazovalci situacije vidijo v tej revolti priprave za največjo stavko jeklarskih delavcev v zgo-dovini te dežele.

V ozadju te revolte se očituje veliko nezadovoljstvo napram Niri in pravilniku, ki nista iz-polnila pričakovanj rudarjev in jeklarskih delavcev. Upolenost se ni povečala po sprejetju pra-vilnika. Jeklarske in premogov-ne kompanije počejo priznati u-nije in brez tega nima pravilnik nikakega pomena. Cene potreb-ščinam naraščajo, mezde pa pa-dajo. Rudarjem in jeklarskim delavcem pretijo težki časi na zimo, pomanjkanje in stradanje.

Sprejeli so predsednikov pro-gram v pričakovanju splošne u-pojitve delavcev in zvišanja mezd, da bodo slednje nadome-stile miloščino, a doživeli so ra-zočaranje. Sedaj so se odločili, da izvojujejo svoj program, ker vi-dijo, da je vladna administraci-ja preveč popustljiva napram jeklarskim in premogovnim mag-natom. Oni zahtevajo svoje unije in so pripravljeni na boj, da jih izvojujejo.

Progressivni rudarji proti združenju

Pravijo, da se ne bodo podvrgli Lewisovi diktaturi

Gillespie, Ill. — (FP) — Dasi se poročila glase, da je John L. Lewis, predsednik United Mine Workers of America, sodeloval pri pogajanjih in s tem pripomogel, da se je Amalgamated Clothing Workers unija izrekla za pridružitve k Ameriški de-lavski federaciji, nima Progre-sivna rudarska unija namena priti pod njegovo oblast. Tako izjavljajo uradniki te unije.

"Mi se ne bomo pridružili UMWA pod nobenimi pogoji," pravijo preko svojega glasila "Progressive Miner". "Ako bi tisti, katerim so interesi delav-cev v resnici pri srcu, razumeli zlobno in nedemokratično takti-ko, ustavo itd. UMWA ter dik-tatorja Lewisa, bi podpirali na-še stališče."

Progressivna rudarska unija ima na svoji strani večino rudar-jev v Illinoisu, ki ji hočejo tudi ostati lojani kljub prizade-vanju nekaterih delavskih vodi-teljev, ki bi radi videli konec vojne med člani obeh unij, ki je zahtevala veliko število živ-ljenj v teku enega leta.

Evikcije v Chicagu naraščajo

Chicago. — Sodnijski izgoni brezposelnih iz stanovanj v me-secu avgustu so narasli v pri-meri z julijem, se glasi uradno poročilo. V avgustu je bilo 5315 družin izgnanih iz stanovanj ra-di neplačane stanarine, v juliju pa 3478. V istem mesecu lanske-ga leta je bilo 5772 evikcij, kar pomeni, da se situacija, ako se upošteva to dejstvo, ni veliko iz-boljšala kljub križanju in napo-vedim o vrnitvi prosperitete.

Pinchot ustavil ru-darske pohode

Unijski voditelji so opustili ma-sno piketiranje jeklarskih to-varn. — Jeklarski magnatje še vedno trdovratni

Clairton, Pa., 2. okt. — Stav-kajoči rudarji v južozapadni Pennsylvaniji so na včerajšnjih shodih v okrajih Fayette, Gree-ne in Washington — zborovalo je brez malega 100,000 delavcev — sklenili, da za enkrat prene-hajo z masnimi pohodi v Clair-ton in druga jeklarska mesta.

Ta sklep je bil storjen, ko so voditelji rudarjev poslušnili go-vernerja Pinchota, ki je obupno apeliral na rudarje, naj nehajo s pohodi, ker drugače je prelivan-je krvi neizogibno. Pinchot je poslal državno policijo v Clair-ton s strogim navodilom, da ma-ra postopati nevtralnno in prepre-čiti vsak spopad.

Washington, D. C., 2. okt. — Administrator Johnson in John L. Lewis, predsednik rudarske unije, sta včeraj brez malega vsa dan konferirala glede krize v južozapadni Pennsylvaniji. Jo-hnson je pritiskal na Lewisa, da mora rudarska unija sprejeti nekak kompromis z jeklarskimi magnati, ki obratujejo premo-govnike, in prenehati s stavkami.

Jeklarski magnatje so odločno odklonili vsako priznanje rudar-ske unije. Istotako vztraja Le-wis, da morajo magnatje prizna-ti unijo, drugače ne bo miru.

Pogajanja se danes nadaljuje-jo, toda upanja na sporazum je malo.

Velika federalna korpora-cija pomožna skladi

Roosevelt naznanil, da vlada or-ganizira novo podjetje s "di-rektno dolo"

Chicago. — Predsednik Roo-sevelt je med potjo v Chicagu, kamor se je vozil na konvencijo Ameriške legije, dal poročeval-cem glavne poteze nove federal-ne korporacije, ki bo organizira-na to jesen za oskrbovanje bed-nih družin brezposelnih delavcev prihodnjo zimo.

Nova pomožna korporacija, neprofitna organizacija, ki že ima 330 milijonov dolarjev na razpolago, bo kupovala previške živil, obleke in kuriva in bo da-jala te potrebščine revežem. Na čelu korporacije bo Harry L. Hopkins, pomožni federalni ad-ministrator, in z njim boista so-delovala poljedelski tajnik Wal-lace ter pomožni poljedelski u-pravitelj George Peck.

Korporacija bo prva federalna ustanova v Združenih državah, ki bo dajala "direktno dolo" rev-nim ljudem. Imela bo oblast, da kupuje direktno od farmerjev in dostavlja direktno organizaci-jam, ki vodijo lokalne pomožne akcije.

GREEN ZAGO-VARJA PRAVICO DO STAVKE

Pravi, da se delavci ne smejo od-povedati tej pravici pod nobe-nimi pogoji

Washington, D. C. — (FP) — William Green, predsednik A-meriške delavske federacije, je naslovil na ameriške delavce okrožno, v kateri pravi, da se pod nobenimi pogoji ne smejo odpovedati pravici do stavke.

Pravi, da je ta pravica funda-mentalna in pravilna tako v le-galnem ko moralnem smislu.

Vsekakor pa Green ne pripo-roča, da delavci takoj zastavka-jo, ako jim kakšna stvar ne u-gaja pod novim "dealom". Stav-ka je resna stvar in delavci naj jo odkličejo le tedaj, kadar vsa druga sredstva za poravnavo spora ne prinesejo zateženega rezultata.

"Delavci stopajo danes v uni-je trumoma," pravi Green. "Za-vedajo se pravice, ki jim nudi zakon industrijske obnove in skušajo odpraviti stare krivice. Militantnost ogromne delavske mase po treh letih velikanskega trpljenja je presentljiva. To militantnost je treba tolmačiti kot evidenco globokega zaupa-nja v bodočnost in odločnosti, ki naj prinese delavstvu socialno in ekonomsko izboljšanje. Pri-znati moram ponovno, da sem ponosen na bojevni duh ameri-škega delavstva."

Green poudarja, da ne more nihče pričakovati, da bi se vse krivice odpravile danes in pra-vica zavisla na vsesplošni ju-ri, vendar pa je opaziti resničen napredek. Delodajalci se učijo iz dogodkov novega časa, tako naj se tudi delavci, kajti indu-strijska sila postaja drugačna in zahteva nove ideje, nove me-tode in nov vpogled, kaj je tre-ba storiti in česa se je treba izogibati.

Delavska stranka v Angliji zboruje

London, 2. okt. — Delavska stranka Anglije je danes začela svoje letno zborovanje v Hastin-gau. V stranki sta dve struji. Manjšinska struja, katero vodita Stafford Cripps in Cecil Malone, zahteva, da stranka osvoji takti-ko nasilne ofenzive in diktature, ko si osvoji vlado. Večinska struja, ki je pod vodstvom biv-šega zunanjega ministra v de-lavski vladi Hendersona, pa vztraja pri demokratičnih me-todah.

Calles v mehiški vladi

Mexico City, 2. okt. — Plu-tarco Elias Calles, bivši mehiš-ki predsednik, je bil te dni ime-novan za zakladnega tajnika, ko je prejšnji zakladni tajnik Pani podal ostavko.

25 milijonov članov je cilj federacije

Konec kompanijske unije na železnici

Železniški delavci na M. P. se lahko organizirajo v prave unije

Washington. — Železničarsko glasilo "Labor" poroča, da je konec kompanijske unije na Mis-souri Pacific železnici, ki jo u-pravlja sodni-upravitelj, in da se železničarski delavci lahko orga-nizirajo v prave unije svojih po-klicev brez strahu izgube dela.

Akcijo za ta sporazum z upro-vo železnice je pričel železničar-ski department Ameriške delavske federacije. Uprava je prista-la, da bo obvestila delavce v vseh delavnicah, da imajo v smislu transportacijskega zakona pra-vico do organizacije in da ne bo odalovljen nikdo, ki se pridruži uniji.

Missouri Pacific je med najve-čjimi železnicami in kontrolira več manjših sistemov. Skoraj po-vsod pa životarijo kompanijske unije. Če delavci hočejo, lahko tem "unijam" napravijo konec s pridruženjem železničarskim or-ganizacijam.

Slična pogajanja so v teku tu-di z nekaterimi drugimi železni-cami. Odkar je koordinator East-man izdal naredbo železni-cam proti financiranju kom-panijskih unij ter jim prepove-dal se vmešavati v te ali kakšne druge unije, železnice skoraj ni-majo drugega izhoda, kakor da pristanejo na tak "sporazum".

Rekonstrukcijska finančna korporacija pa je dala posojilo Rio Grande Western železnici pod pogojem, "da se drži vseh točk zakona." Tudi ta določba je na-perjena proti kompanijskim unij-am na tej železnici, vsaj "La-bor" jo tako tolmači.

Zborovanje antivojnega kon-gresa

New York. — Liga za indu-strijsko demokracijo je ponov-no naslovila apel delavskim in drugim organizacijam, v kate-rem jih urgira, naj podprejo antivojni kongres, ki otvori svo-je zborovanje v kratkem v New Yorku. "Ako se bomo le sgra-žali nad grozotami vojn in pri-čakovali čudeža, ki bi preprečil vojne, ne bomo dosegli ničesar," pravi liga v apelu in priporoča vsem organizacijam, naj pošlje-jo svoje delegate na zborovanje.

Še eden "robustnej" pustil vlad-no službo

Washington. — Iz vladne po-ljedelske administracije se je te dni poslovil Charles J. Brand, desna roka poljedelskega admi-nistratorja George N. Peeka. Brand je resigniral pod ognjem, ker je bil obenem tudi v službi trusta za umetna gnojila.

Optimističen program ob otvo-ritvi konvencije v Washingto-nu. Danes ima A. D. F. štiri milijone članov. Trideseturni tedenski delovnik je nujna za-hteva, da se uposle brezposel-ni milijoni

Washington, D. C., 2. okt. — Danes je bila otvorjena letna konvencija Ameriške delavske federacije in William Green, predaednik, je včeraj izjavil, da ta konvencija znači začetek kam-panje za organiziranje ameri-škega delavstva, kakršne še ni videla zgodovina Združenih dr-žav.

Green je poročal, da je federa-cija od zadnje pomladi dobila poldrug milijon članov in ob koncu septembra je štela okrog štiri milijone članov. Vse druge delavske unije, ki nimajo stikov z ADF, imajo skupaj okrog mil-ijon članov; totalno število vseh organiziranih delavcev v Zdru-ženih državah pet milijonov.

Današnje geslo federacije je: Val neorganizirani delavci v fe-deraciji, da bo v najkrajšem ča-su štela deset milijonov članov! Prihodnja stopnja pa bo 25 mi-lijonov članov, kar bo večina a-meriških delavcev! —

Program nujnih zahtev, ki jih eksekutiva predloži delegatom in katere bodo nedvomno sprejete, vsebuje sledeče glavne točke:

1. Trideset ur dela v tednu, pet dni po šest ur, v vseh industri-jah in svrhu uposlitve čim večje-ga števila brezposelnih. Federa-cija bo zahtevala revizijo vseh pravilnikov, ki določajo daljši delovnik.

2. Zvišanje minimalne mešde na višje vsote kakor v pravilni-kih.

3. Zvišanje mešde za izučene kakor za neizučene delavce.

4. Organizirano delavstvo mo-ra biti sastopano pri vseh ano-vanih pravilnikov.

5. Vlada mora povpešiti jav-na dela to simo.

6. Kongres, kakor hitro se sni-de, mora dati pomoč bresposel-nim.

7. Vsi previalki farmakih pri-delkov morajo biti na razpolago brezposelnim.

8. Vlada mora obdavičiti visoke dohodke in dobičke v prid pomo-žni akciji.

9. Javni nameščenci morajo biti izvzeti iz ukrepov vladnega varčevanja.

10. Proračuni šolske izobraz-be ne smejo biti omejeni.

11. Kongres mora pooprtili za-kone glede priseljevanja.

12. Blago iz Nemčije mora bi-ti bojkotirano toliko časa, dokler ne bo v Nemčiji svobodnih de-lavskih organizacij in rasne svo-bode.

Nov življenski standard v delu

Washington. — Zvezni delav-ski department je pričel zbirati podatke za izdelanje novega in-deksa o življenskem standardu, ker stari, ki je bil izdelan med vojno, več ne odgovarja. V ta namen so bile poslane vprašalne pole vsem zveznim uslužbencem v Washingtonu, 60,000 po šte-vilu.

"Praznovanje žetve" v Nemčiji

Berlin, 2. okt. — Hitlerjev re-žim je včeraj praznoval "kmet-ski dan" v Nemčiji. Po vsej de-želi so bile "slavnosti žetve". Fa-šisti so zbobnali skupaj 700,000 ljudi v Hameln, kjer je Hitler po-vedal zborovalcem, da kmet je temelj "prerajene" — Nemčije. Kmet je prvi in potem šele pri-de delavec v industrijah.

Komunistične stavke na Kubi

Havana, 2. okt. — Provizorič-na vlada Kube ima te dni opravi-ti z "generalnimi" komunistični-mi stavkami. Komunistični iz-bruh v Havani v sadnjem ted-nu so bili z lahkoto udušeni, ta teden se je pa pojavilo enako gi-banje v provinci Oriente.

Prizor iz zadnje stavke farmerjev-mlekarjev v severnem Illinoisu. Farmerški piketi raz-livajo "skeboko" mleko na cestah.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE
NARODNE PODPORNJE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene
National Benefit Society

Narodnina: za Zdravstveno delstvo (zaven Chicago) in Kanada \$0.50 na leto, \$2.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cincin \$1.50 na leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$2.00.
Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$0.50 per year, Chicago and Cincin \$1.50 per year, foreign countries \$2.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Reklami se ne vratajo.
Advertising rates on agreement.—Manuscript will not be returned.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
4637-69 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS.

Domač drobitž

Obiskovalci razstave

Chicago. — Svetovno razstavo in urad SNPJ so obiskali: John, Barbara in Matilda Pavline, Anton Jeršin in Louise Dichman, West Allis, Wis.

Smrtno ponesrečen deček

Forest City, Pa. — Šest in pol leta stari sinček Viktorja in Fanny Lovrihe je zadnje dni padel z drevesa in se ubil, ko je gledal žogarsko igro. Umrl je tretji dan v bolnišnici. Bil je član mladinskega oddelka pri društvu št. 124 SNPJ in zapušča starše, šest bratov in tri sestre, ki so vsi člani SNPJ.

Nova bolničarka

Milwaukee. — Med sedemnajstimi bolničarkami, ki so zadnje dni graduirale in prejele diplomu v Deaconess bolnišnici, je tudi Slovenka Frances Kirn iz Bay Viewa.

Dve operaciji

Milwaukee. — Zadnje dni sta bili operirani dve rojakinji in sicer Antonija Jenič in Mary Gusej, ki je imela zlomljeno plečno koat.

Nov grob v Clevelandu

Cleveland. — Umrl je John Barbič, star 45 let in doma iz Hraštja ob Krki. Bil je brat Franka Barbiča in v Ameriki je bil 24 let. Podlegel je mrtvoudi.

Dve nasilni smrti

Walsenburg, Colo. — Tu si je pred kratkim vzela življenje Mary Berkopec, rojena Uršič. Vzrok ni znan. Zapušča moža in tri odrasle hčere. — Pred kratkim je tu utonil Ernest Vidmar, ko je plul po jezeru v čolnu, ki ga je sam naredil. Čoln se je prevrnil in fant je našel smrt v vodi. Zapušča mater in tri brate.

Smrt v ukradenem avtu

Cleveland. — Pred nekaj dnevi je zadela huda nesreča tri fantje in tri dekleta, ki so se vozili v ukradenem avtu. John Medič, star 19 let in po narodnosti Srb, ki je vodil avto, je bil na mestu nbit in z njim vred eno deklet; ostali štirje so ranjeni.

Mellonova kompanija skuša znižati mezde

Washington, D. C. — Aluminium Co. of America, Mellonova kompanija, je priznala, da ima monopol nad industrijo aluminija na zaslišanju o pravilniku za to industrijo, toda njeni reprezentanti so zahtevali, da se minimalna mezda, ki jo predvideva pravilnik, zniža od 30 na 25 centov na uro. Na prvem zaslišanju je ponudila samo 20 centov, pozneje, ko so neodvisni tovarnarji predlagali 35 centov na uro, se je izrekla za minimalno plačo 26 centov na uro. Pomožni industrijski administrator Kemp je zadevo minimalne mezde izročil v rešitev posebnemu komiteju.

Vrednost dolarja pada za eno petino

New York. — Ko gre gospodinja v trgovino, potrebuje \$5, da bo kupila toliko blaga kakor ga je v maju za \$4. Za odjemalce je inflacija že tukaj, ker je dolar padel v štirih mesecih, od maja do konca avgusta, skoraj za eno petino v trgovini. V avgustu so cene poskočile za 8.1%, kar je največje zvišanje v enem mesecu v povojni dobi.

Cene so bile koncem avgusta 18.8% višje ko v maju in 12% nad cenami v lanskem avgustu, pravi statistična organizacija Fairchild.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

Z obiska

Yukon, Pa. — Pred kratkim so nas prišli obiskat iz Clevelanda, O., mrs. Brule in njeni sinovi ter mr. in mrs. Ves. Hitro so se udomacili in imeli smo prijazne razgovore o raznih stvareh. Dne 3. septembra smo šli obiskat naše sorodnike v Library, kjer smo se dobro zabavali. Tam namreč žive naši ožji sorodniki, s katerimi smo se prvič sešli, a upam, da se bomo v bodoče večkrat.

Na poti proti domu smo se ustavili pri Martinu Gričarju. Z nami je bila tudi družina Ritonija. Bila je precej velika družba in imeli smo izvrstno zabavo. Naslednji dan so se vrnili v Cleveland. Lepa hvala mrs. Brule ter mr. in mrs. Ves za obisk.

Dne 7. septembra smo pa mi šli pogledat West Virginijo. Obiskali smo naše prijatelje in družino Kolenc v Windsor Heightsu, katere nismo videli že več let. V družbi njegovih sinov smo si ogledali tudi mesto Wheeling in okolico. Ko smo se vrnili, smo se dobro zabavali. Takoj smo opazili, da ima družina Kolenc veliko prijateljev, ker nas je bila polna hiša. Louis Mihačič je bil naš godec in je proizvajal poskočne komade. Bila je res imenitna zabava. V ponedeljek 11. septembra smo se ločili od prijateljev in se odpeljali domov. Pozdrav vsem skupaj in upam, da se še vidimo.

Ana Kafele.

Društvena veselica

Kellogg, Idaho. — Društvo "Radniška borba" je sklenilo na zadnji redni seji, da priredi veselico dne 21. oktobra zvečer v navadnih prostorih. Najprej bomo imeli sejo, potem pa se vrši veselica. Vabimo vse člane tega in sosednjih društev, da se te veselice udeležijo. Prijejo naj tudi posamezniki in nam tako pripomorejo k večjemu uspehu. Čisti dobiček bo šel v društveno blagajno, ki je prazna. Skušali bomo zakrpati tisto, kar smo izgubili na zadnjem pikniku. Veselični odbor je pridno na delu in bo preskrbel vse potrebno, da se bodo posetniki dobro zabavali. Tisti, ki radi plešejo, si bodo lahko nabrusili pete, kajti imeli bomo izvrstno godbo. Vstopnina je samo 20 centov.

Tukajšnji rudnik obratuje pet dni v tednu, Lebar pa po tri dni. Delo se težko dobi in ljudje prihajajo in odhajajo, ko vidijo, da ne bodo dobili dela. V teku je velika kampanja za organiziranje delavcev in mislim, da bo kompanijam kmalu odklenalo. Delavci pristopajo v unije, le nekateri se še držijo nazaj. O Niri se tudi veliko piše in skoro že v vsakem oknu imajo razobešenega plavega orla. V bolnišnici, kjer sem uposlen, ga še nimajo in moram še vedno delati po 15 ur na dan.

Joe Madol.

John Smoltz umri

Chisholm, Minn. — V Prosveti št. 186 sem omenil, da je lov na divje kokoši odprt ter da sem radi slabega zdravja čez poletje mnogo časa prebil v gozdu.

Na 15. sept. sem se vrnil na Chisholm in se nastanil pri Johnu Smoltzu. Se isti dan me je Smoltz povabil, naj grem z njim na lov. Povabil je tudi pri njem stanujočega rojaka Arkota. "Ti Matija nama boš kupal, Arko pa bo kokoši skupaj podil, da jih bom več nastreljal," se je pošalil John Smoltz, ki ga danes, žal, krije še črna zemlja. Umrl je nenadno.

Odpeljali smo se na lov k nekemu jezeru in se nastanili v gozdni koči. V noči med 15. in 16. sept. nas je nekaj pričelo "strašiti." Bile so daševne kaplje. Smoltzevo postalo smo morali prestaviti na drugo stran, kjer ni močilo. Par dni smo se potem veselili in gostili pri nastreljanih divjačinah. Pokojni Smoltz je dejal, da mora drugi teden na delo v Chisholm, potem pa bomo šli spet v pristo naravo za 14 dni. Radi slabih razmer je dalal le po štirinajst dni v mesecu. Dne 20. septembra se je preselil v večna lovišča.

Dotični dan sem sedel v njegovi hiši pri pisalni mizi in urejal neke spise. Stopil je k meni in vzel v roke silko, ki sem jo

namenil poslati v Cleveland. Predstavljala je lokalne slavnosti z dne 3.-4.-5. septembra. Pri izboranju slik mi je John pomagal s sinovi. Potem je odšel v kuhinjo. Kmalu se je slišal krik iz kuhinje: "Ata, ata!" Grem pogledat kaj se je zgodilo. Ležal je v naročju svoje hčerke in Arkotovem. Težko je dihal in njegov pogled je bil moten. Njegove zadnje besede so bile: "Vode, prosim..."

Pokojni John Smoltz je trpel na srčni hibi več časa. Kadar ga je napadla, je trpel grozne bolečine. Ko mu je odleglo je bil navidezno vesel in dobro razpoložen. Lani je bil na obisku v Sloveniji. Želel je še enkrat videti svojo priletno mater v vasi Breg pri Ribnici na Dolenskem, kjer zapušča poleg nje tudi enega brata in dve sestri, v Ameriki pa enega brata v Clevelandu, enega v Detroitu in enega v Kanadi. Prišli so vsi k pogrebu razen zadnjega, ker ga brzobjavka ni dobila doma.

Pokojni John Smoltz je imel mnogo prijateljev, kar je pričal njegov pogreb. Na stotine društvenih sovratov. Bil je član slovenskega in angleškega društva. Bilo je 126 avtov v pogrebem sprevodu in poklonjenih mu je bilo v zadnji spomin nad 100 krasnih vencev. Pokojnik zapušča poleg soproge Mary (ki je bila delegatinja na 10. konvenciji SNPJ) dva sinova in dve hčeri. Hčerka Mary se je lahko ponesrečila, ko se je peljala s St. Clauda, Minn., kjer slušuje kot učiteljica. Pokojni je bil v Ameriki na Chisholmu, Minn., od leta 1906. Rodil se je leta 1889, umrl 20. sept. 1933. Blag mu spomin! Matija Pogorelec.

Jacob Stonich se ženi!

Los Angeles, Calif. — Kdo bi si le kaj takega mislil! Da, resnica, Jacob Stonich, naš stari, po vsej Ameriki dobro znani slovensko-ameriški starosta, zadnji oziroma po starosti prvi od treh brataških potujočih vitezov-zlatarjev, se je znova oženil! Nevesta, kdo je njegova nevesta? — bo seveda vsakdo njegovih številnih prijateljev in znancev takoj radovedno vprašal. Vse bom povedal, ničesar ne prikril in tudi ne predrugačil, samo malo potrpljenja, prosim. Nevesta, ki si jo je to pot izbral, je — ista, ki se je z njo prvič poročil pred dolgimi petdesetimi leti v Chicagu. Oba sta iz Otovca v Lepi Beli krajini! Sedaj se menda razumemo — zlata poroka, i kakopak!

Lepo število njunih sorodnikov, prijateljev in znancev se je zbralo na njunem prijaznem domu v Hollywoodu na to veselo svatovanje. Zgodaj zadnje nedelje popoldne sem se pojavil — o, oprostite, pozabil sem, da ni oljkano, če začnem pri sebi! Začnimo torej pri kakem drugem koncu! Zapustivši šumni in nevarni (?) Chicagu s svojim enako opasnim (?) — kaj se ni ponesrečil neki letalec in kaj vem kdo še! — World Fairom so prileteli (?) ali pa so se pripeljali — what's the difference, saj imam še dosti vprašanjev v zalogi — nalašč na to zabavo njegov sin Jacob ml. z ženo ter njegova sestra Mrs. Kate Raftery v to tako zvano "solčno" Kalifornijo.

jo — moram rabiti narekova, ker sicer bi me zaradi pogoste megle v teh dneh Jacob jr. lahko obtožil, da sem lažnjivec! S Fontane sta — že zopet sem v past! — menda "prišla", če se nista pripeljala z avtomobilom zet Mr. Pete Kraker z ženo oz. hčerko — just who is who preračunajte sami —, z njima pa iz San Bernardina nečak Mr. Sterbenc z ženo in sinovoma. Navadni "rank and file" oziroma družbo, da mi kdo ne zameri, pa je tvorilo lepo število rojakov iz Los Angelesa in okolice, med njimi "glave" in nekateri "udje" (ponajveč žene) naslednjih družin: Frank Novak, Joseph Vesel, John Pavlič, A. Sitar, J. Matekovic, K. Šustaršič, Mrs. Badovinac s hčerko in zatom ter še mnogo drugih, ki pa mi v tem hipu ne "padejo" na um. Excuse me, please!

Zivahna in vesela zabava je trajala pozno v noč, potrežba je bila izvrstna, hrana non plus ultra in tudi tebi, poslavljajoči se Mr. Volstead, smo pa kazali fige na tri načine! Mr. in Mrs. Stonich, ne pozabita na nas čez petindvajset let ob dijamantnem praznovanju, ker če bo capljala "prosperity" s tako počasnim korakom kot doslej, bomo do takrat že zopet vsi pošteno lačni in žejni! — J. Z. List.

Pismo iz Clevelanda

Klubova zabava. — Okrog unijskega znaka. — Politični mišmaš

Kot sem že poročal, bo imel klub št. 49 svojo letno prireditev v nedeljo dne 29. oktobra v Slovenskem delavskem domu na Waterloo cesti, na kar ponovno opozarjam clevelandsko javnost, sodruge, somišljenike in prijatelje delavsko-naprednega gibanja meš nam. Na programu bodo poleg socialističnega pevskega zbora Zarje (mešan zbor, moški zbor in ženski zbor) mladi Edward Slejko, ki bo deklamiral ljubko pesem Mileta Klopčiča "Otrok se poslavlja od igrač," ki je bila priobčena v aprilovi številki Mlad. lista, (prvotno je bilo poročano, da nastopi v dramskem prizoru "Čakaj — jaz odpovem," kar pa je sedaj vesledarstvo mr. Steblaja onemogočeno), bratje in sestre Marinček (gosti in kitare), naša mlada umetnica na harfo miss Irena Ogrina, hči znanega rojaka, trgovca Ogrina, in še več drugih točk. Posetniki naše prireditve bodo torej deležni res lepega užitka, poleg tega pa še neprisljlene zabave v domovih spodnjih prostorih. Torej ne pozabite: v nedeljo dne 29. oktobra v SDD na prireditev kluba št. 49!

Enakopravnosti je bil pretekli teden vrjen unijski znak, čije ga odvzem je povzročal A. D. tako silovit glavobol, da njeni uredniki niso mogli več spati ter so vse dni in noči odprti oči sanjarili o nekakšem "edinem" slovenskem unijskem listu v Clevelandu. A. D. je dala tej novici, ki jo je morala vsekakor grozno "razveseliti", cele tri vrstice prostora — urednik Lojze je bil menda tako ginjen od "radosti," da mu solze "veselja" niso dale več pisati o tem...

A. M. Kolar, uslužbenec v tiskarni A. D., je podal v tem listu

izjavo, da "uprava in lastništvo A. D. (uredništvo izvzeto!) nista bila udeležena pri akciji za odvzem unijskega znaka E., temveč so to storili uslužbeni v tiskarni A. D. sami. — Saj verjamemo, da so vodili to stvar oni sami — na iniciativno in z blagoslovom šenklerskega papeža Lojzeta, kakopak...

Pravkar zaključena primarna volilna kampanja v Clevelandu je dokazala med drugim, da so tudi naši pravoverni in sprti demokratje dobri politični klovn. — A. D. je apelirala na slovenska srca naših volilcev, naj poklonijo svoje glasove sodnjiskemu kandidatu Lauschetu, češ, saj je vendar Slovenec, kar sicer ni njegova zasluga, a v očeh A. D. dovolj imenitno pričočilo. — Bišji koncilman in kandidat za mesto predsednika mestnih sodnij Mihelich pa je apeliral na ista slovenska srca, naj volijo Millerja, ki sicer ni Slovenec, zato pa je njegov politični boss Gongwer obljubil Mihelichu podporo svoje mašine. — Tone Vehovec pa je povedal, da je mnenje njegovega kampanjskega odbora, da mora volilec zadostovati, če se jim pove, da je Tone Slovenec, česar Tonetu po mojem mnenju ne moremo šteti ne v dobro niti v zlo, kajti tudi on si ni sam izbral svoje matere. — Potem se je oglašil vsaj enega političnega groba nekdanji veliki "neodvianez" Peter Witt, pohvalil Vehovca, da je prave sorte možak za mestno zbornico ter ga priporočil slovenskim volilec. Peter Witt je uslužbenec Van Sweringgenovih železniških interesov in njegovo priporočilo lahko znači, da se zdi priporočani kandidat Van Sweringgenom pravi mož — zanje. — Tudi šenklerski papež brez tire Lojze se je postavil za Toneta, daš mu je prav toliko zanj ko za ščurka v juhi, ker pa Podgoričana še težje vidi, se je spravi nadenj v Vehovčev prid, drugače pa je ponoči in podnevi, trezen in "v rožah", proti njegovi kandidaturi. Dosegel seveda ni drugega ko nekaj zaslužnih bunk na svoj možganski pisker. (Ta pisker pa čedalje bolj otlo zveni.) — V. A. D. smo tudi čitali, da so vsi tisti, ki nasprotujejo slugi Gongwerjeve mašine Millerju — sovražniki slovenskih delavcev! Toda nkar se preveč ustrašiti, kajti s tem so mišljeni samo tisti delavci in nedelavci, katerim daje mestna administracija zasluzka — in teh je v primeri z ostalimi slovenskimi delavci v Clevelandu bore malo. In še izmed teh so mnogi dobili delo šele tik pred volitvami — zaradi reklame. Saj veste, kako lovijo volilce... Vehovec je v teku te kampanje neštokrat povedal, da je silno velik prijatelj delavcev — menda so mu delavci celo bolj pri srcu ko stolček v mestni zbornici? — ni pa nikdar povedal, kako to, da kot tako silen "delavski prijatelj" dosledno obrača hrbet edini pošten in resnično delavski politični organizaciji — socialistični stranki? Kdor je resničen prijatelj delavstva, se ne smučo okrog korumpiranih kapitalističnih politikov in ne išče podpore pri uslužbenih kapitalističnih interesov! — Najboljšega kampanjca pa se je izkazal Wm. Chandon, ki je menil v A. D., da bi morali Slovenci voliti Lauscheta že zaradi tega, ker je njegova sestra Mrs. Josephine Lausche-Welf slovenska pevka! Josephine je res dobra pevka in tudi jaz včasih rad zavrtim na gramofonu pločče, za katere sta peli ona in Mary Udovich, ampak vseeno mi za zlodja ne gre v glavo, kaj ima to opraviti s politično kampanjo, ki je postala po zaslugi koristolovskih politikov vse prej ko čedna?! — A. D. je zelo vesela, ker je dobil komunistični županski kandidat pri slavnem glasovanju trikrat več glasov ko socialist Wheelock. To pa prejkone zato, ker zna tudi "sodrug" Ford napadati socialiste s prav takšno vnemo ko A. D. — A. D. je tudi zapisala o sebi, da "nobeden slovenski časopis v Ameriki ne prinaša toliko dobrih in dostojnih dopisov ko A. D." Urednik Lojze s tem menda ni mislil gnojnice, ki se na vsako toliko časa preliva po njenih kolonah ter širi smrad po metropoli? Umazane in bedaste stvari je treba prezreti, kajne? Kakopak...

Washington. — Na pripelo zveznega pojedelskega partmenta je vlada prevzela odgovornost za oskrbo 10 farmarjev zapadno od reke Mississippi, katere sta suša in lice popolnoma uničile. K ostalo od suše, so uničile bilice.

Prizadet je velik pas, od Kanade do Mehikanskega. V tem pasu so zajete v manj države Texas, Nova York, Oklahoma, Colorado, Kansas, Severna in Južna Dakotabaska in Minnesota.

Najbolj je prizadeta Dakota, od kjer poročajo, od 40,000 do 50,000 farm popolnoma uničenih. Suša bilice so jim pokončale abno vse. Kar je po suši ozealo so do zadnje bilke in zadelista uničile kobilice. Le ograj se niso lotile, pravilno čilo.

Kobilice so opustošile tudi katere druge kraje na jugu, vendar pa ne toliko Južni Dakoti. Farmarji v pasu so letos imeli drugo manjšo žetev v zgodovini le in najmanjšo v tem stoletju. Poljedelski department da bo morala vlada skrb prizadete farmarje vsaj dohodnje spomladi. V ta nam bilo določenih 60 milijono pa najbrž ne bo zadostov se je vlada obrnila tudi na križ in druge pomožne ozacije. Poleg osebnih potreb farmarjev in njih drugih potrebna vsa oskrba tudi ker so farmarji brez klaj.

V interesu teh farmar zadnji teden prišel v Washington tudi senator Shipst Minnesota, ki je administriraj na takojšnjo zadostno oskrbo.

Suša in kobilice uničile 100.000 farm

Zvezna vlada namenila 60 milijonov za pomoč farmarjem. Uničen je velik pas od Kanade do Mehikanskega zaliva

Washington. — Na pripelo zveznega pojedelskega partmenta je vlada prevzela odgovornost za oskrbo 10 farmarjev zapadno od reke Mississippi, katere sta suša in lice popolnoma uničile. K ostalo od suše, so uničile bilice.

Prizadet je velik pas, od Kanade do Mehikanskega. V tem pasu so zajete v manj države Texas, Nova York, Oklahoma, Colorado, Kansas, Severna in Južna Dakotabaska in Minnesota.

Najbolj je prizadeta Dakota, od kjer poročajo, od 40,000 do 50,000 farm popolnoma uničenih. Suša bilice so jim pokončale abno vse. Kar je po suši ozealo so do zadnje bilke in zadelista uničile kobilice. Le ograj se niso lotile, pravilno čilo.

Kobilice so opustošile tudi katere druge kraje na jugu, vendar pa ne toliko Južni Dakoti. Farmarji v pasu so letos imeli drugo manjšo žetev v zgodovini le in najmanjšo v tem stoletju. Poljedelski department da bo morala vlada skrb prizadete farmarje vsaj dohodnje spomladi. V ta nam bilo določenih 60 milijono pa najbrž ne bo zadostov se je vlada obrnila tudi na križ in druge pomožne ozacije. Poleg osebnih potreb farmarjev in njih drugih potrebna vsa oskrba tudi ker so farmarji brez klaj.

V interesu teh farmar zadnji teden prišel v Washington tudi senator Shipst Minnesota, ki je administriraj na takojšnjo zadostno oskrbo.

Los Angeles. — (FP) — žavnva eksekutiva social stranke je izključila iz Uptona Sinclairja, slovite dikalnega pisatelja, ker registriral za demokratski kandidaturo za gubernator na demokratski listi.

Socialisti izključili Uptona Sinclairja

Vzrok je, ker kandidira vernerja na demokratski tiketu

Los Angeles. — (FP) — žavnva eksekutiva social stranke je izključila iz Uptona Sinclairja, slovite dikalnega pisatelja, ker registriral za demokratski kandidaturo za gubernator na demokratski listi.

Harold Ashe, tajnik organizacije, je rekel, "neumno misliti, da so lahko rabijo kapitalist stranko za promoviranje skih interesov."

Sinclair je ob prijavi kandidature na listi demske stranke rekel, da bo vil revščino v dveh letih, izvoljen za gubernator, doseči z organiziranjem skih delavskih kolonij in slenjem brezposelnih v državnih, katere bi držali segla. Oboji bi produkcija za potrebo in si produkt menjavali.

Pred dobrim letom je program med organiziranjem brezposelnimi jako pop in marsikje so ga v malec izvajali. Večinoma povpa spoznali, da si s tem rejo dosti pomagati in da gram pomanjkljiv.

Mannova kampanja proti Washington, D. C. — Mann, sloviti angleški rad in pacifist, kateremu je ška vlada prepovedala v Združene države, pozneje prepoved umaknila, ima udeležbo na svojih shod katerih poziva na vojno vojni.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Detroit, Mich. Fr. C. — slov: Arthur W. Vanek, Dept., 3707 W. 26th St., go, Ill. (Ta naslov velja za vse organizacije, ki hočejo brezplačni film "From the Adriatic" (Cunard je.)

Čikaška razstava: Florentinski mozaik v italijanskem paviljonu. Slika je sestavljena iz 28.000 koščkov napol dragocenih kamnov.

Louis Adamič

SMEH V DŽUNGLI

AVTIOGRAFIJA AMERIŠKEGA PRISELJENCA
Poslovenil Stanko Leben

"Deset jih ima," je odgovorila mati. "Podoben pa ni nobenemu na vasi."
"Otrok je še," je vnovič zamrmral oče.
"Otroške marnje."

"Časih se bojim pogovarjati se z njim," je nadaljevala mati. "Sama ne vem, kaj se godi v njegovi glavi. Taka vprašanja mi zastavlja, pa tako čudne stvari mi pripoveduje. Nič mu ne uide od vsega, kar se godi krog nas. Prebere pa vse, kar iztakne na vasi."

Potem sta za minuto premolknila.
"Ga bom pa poslal v mestno šolo, če je tako," se je oglašil oče, "prav je najstarejši." Po običaju, ki velja na Kranjskem, bi bil namreč kot najstarejši moral ostati pri hiši in delati na domu ter po očetovi smrti zagospodariti na posestvu. "Saj itak ni kaj prida za na kmetijo," je nadaljeval oče. "Poslal ga bom v šolo v Ljubljano. Pa naj bo za gospoda, če ima glavo za učenje."

"Tudi Martin trdi, da bi morali tako narediti," je pritrdila mati. Martin je bil njen brat, župnik v Zalni, kamor je spadala tudi naša vas.

"Pravijo, da so otroci blagoslov božji," je dejal oče čez nekaj časa, "toda..."

"Oh, ob koncu koncev se bo že vse dobro izteklo," je prekinila mati očetovo zaskrbljenost. "Ni se nam dosti pritoževati, dokler nam Bog da zdravje." Mati je bila optimistka po naravi, zaupajoč trdno v življenje na tem in na onem svetu. Vedno sicer vdana v usodo, toda s smehom na ustih. Potem je čez nekaj trenutkov dodala: "Kdo bi mogel vedeti? Če ga pošljemo v šolo v Ljubljano, bo iz njega morda duhovni gospod kakor moj brat Martin."

Nato ni dejal oče ničesar. Tudi mati je umolknila. Potem sem malo pomalem zaslišal, kako oče nalahno smrči v prvem snu.

Mati pa mislim, da ni zaspala še pozno v noč. Morda se je v temi smehljala sama pri sebi, predajajoč se prelepim mislim. Kakšna brezsmiselna neumnost, da bi njen najstarejši hodil v Ameriko! Saj je še otrok, otroških marnenj pa ni da bi človek jemal resno... V Ljubljano ga bomo dali; to sedaj stoji. Po letih in letih šolanja se bo potem vrnil kot duhovnik in morda ga bo škof poslal na župnijo v Zalni. "Res prelepo!" je napol glasno vzkliknila sama pri sebi. Natančno sem slišal ta njen vzklik kljub očetovemu smrčanju in vse se mi zdi, da so bile take njene misli v tem trenutku. Najbrže si je predstavljala, kako bom sčasoma posvečen za duhovnika, kako bodo stricu Martinu dali večjo faro in se bo župnija v Zalni izpraznila zame.

Kakor mnogo kmečkih žena na Kranjskem, tudi mati ni bila globoko verna v navadnem pomenu besede. Mislim, da se je le malo brigala za nauke katoliške vere. Po svojem jedru je bila poganka. V njeni krvi so utripali odmevi molitve, s katerimi so njeni pradedi, stari Slovani, pred tisoč leti obračali izpred žrtvenikov pod milim nebom k soncu, k bogovom vetra in groma. Kar jo je v veliki meri vleklo in privabljalo v katoličanstvo, čeprav se tega seveda ni zavedala, so bili obredi in zunanji blek. Ljubila je sveta oblačila; ki so jih njen brat in drugi duhovni gospodje nosili pri maši. Ljubila je svečane procesije z zvonovi, ki dolgo in zvonko potrkavajo ob velikih praznikih ali ob vročih, tihih dnevih sredi poletja, ko suša

grozi uničiti ali poškodovati žetve. Ljubila je veselo, praznično polnočnico o božiču. Všeč in po godi ji je bilo kadilo, vonj prižganih voščenic, slike, postaje Križevega pota, kipi svetnikov v velikem in stranskih oltarjih, petje orgel ob nedeljah. Pela je na koru z zvonikom, jasnim, dasi nešolanim glasom. Včasih, kadar je zapela sama, so župljani iz Blata zatrjevali, da iz njenega petja zveni nekaj kakor smeh. "Pridig ji ni bilo mar, še bratovih ne; vsaj kolikor je meni znano, ni nikoli pohvalila nobene; vendar pa ji je globoko laskalo, kadar je videla strica Martina stati na prižnici, brati evangelij ali pridigovati... In lepega dne, kdo ve, bom tudi jaz, njen sin, stal na prižnici v Zalni in pridigal! Tako ponosna bi bila name. Vsi farani bi bili ponosni name, kakor so ponosni na strica Martina, ki je tudi iz domače fare in kmečki sin.

Tudi v življenju mojega očeta vera ni bila bog si ga vedi kaj odločilnega. V bistvu je bil praktičen mož, ki ga je resno in brez prenehanja zaposljevata stara mati zemlja. Hodil je v cerkev ob nedeljah in vsak večer molil z družino k Bogu, toda zdi se mi, da bolj zaradi tega, ker je bilo vse to tako v navadi, kakor iz resnične, notranje potrebe. V dnu je bil kakor večina kmetov na Kranjskem in drugje trd realist, praktičen mož in fatalist z naravo, skoro biološko zdravo pametjo in napolničenim poznanjem zemlje, starodavnejšim od kakršnekoli vere ali sistema... Toda najbrže si je mislil, da če je eden izmed njegovih sinov rojen za duhovnika, no, pa naj bo. Duhovniki so važen del v sestavi stvari na zemlji. Imeti duhovnika v družini, to poveča človeku ugled. Oče je vedel, da je temu tako. Čutil je, da mu že sedaj izkazujejo župljani neke posebne spoštovanje samo zaradi tega, ker je brat njegove žene duhovnik. Če bi bil duhovnik njegov sin, si je morda dejal sam pri sebi, bi bilo še toliko boljše. Naj bo že temu kakorkoli, oče se je odločil, da me pošlje v mestno šolo, kar je bilo za takratni čas zame nekaj prijetnega.

IV

Pozno pomladi leta 1909., štiri mesece preden so me vzeli v šolo v Ljubljani in šest ali sedem mesecev potem, ko sem prvokrat povedal svojo namero, da bi šel v Ameriko, se je vrnil v Blato mož, ki je bil v Ameriki več ko dvajset let.

Bil je to Peter Molek, brat Franceta Molka, še dokaj premožnega kmeta, našega najbližjega sosedu. Ker Peter ni imel v vasi svojega posestva, se je nastanil v Francetovi hiši. Osem let ni bil slišal o njem njegov brat. Mislil je že, da je mrtev. Nobeden od "Amerikancev", ki so se vračali, ga ni bil videl v Ameriki. Potem pa je te pomladi nenadoma prišlo pismo, da "prihaja domov umirat".

Povratak "Amerikanca", kakršen je bil Peter Molek, je bil za Blato nekaj nenavadnega. Na dan po njegovem povratku sem pri večerji slišal, kako sta se oče in mati pomenkovala o njem. Oče je dejal, da se še spominja, kdaj je Peter odrinil v Ameriko. "Bil je eden najmočnejših in najkrepkejših fantov v fari, še močnejši in večji od Franceta", ki je bil še vedno zastaven in silen mož, čeprav mu je teklo že sedemindeseto leto. "Pa ga pogledj sedaj!" — in oče je zmajal z glavo.

(Dalje prihodnjik.)

ž njo nad oslovim hrptom. Osel dvigne glavo, a ne stopa nič hitreje nego doslej. Star je že in čemerem, in dolga voznja ga je utrudila, tako da se komaj drži pokonci.

Voz zavije na polomljen lesen most in ropota po njem čez potok, ki se miren in brezumen vije med goščo. Kjer se gošča zredči in se začne vrstiti ob cesti sadno drevje, slive, jabolane in hruške, se zableče prve hiše.

Benko stopa počasi kraj osla. Pri vsaki hiši ustavi voz in zavpije:

"Cunje! Cunje!... Kdo ima kaj cunj?... Cunje kupujem cunje, he!"

Dečkov glas je še šibak, a vendar dovolj oster. Prej, ko je bila še mati zdrava, je ona opravljala službo klicarja. Zdaj pa, ko leži revica bolna na vozu, je prevzel Benko ta njen posel; in na vso moč se napenja, napihuje lica, da bi ga čulo več ljudi po vasi.

"Cunje! Cunje!"

Z nastečaj odprtimi usti zija deček v hiše, ki stoje bele in svetle pod košatim zelenim drevjem na vsaki strani ceste. Počaka še nekoliko — in če ne bo nič, po poglad dalje. Če se pa izza duri pojavi kakšna dobrohotna oseba s culo cunj, brž izveče z voza zabojček, ga odpre in prične zategovati s svojim šibkim glasom:

"Tako... tako!... Zdaj pa račun! Tukaj... izberite si, kar hočete! Vse imam tukaj: igle, šivanke, zaponke, nprstnike, sukanec vsake vrste, bel, črn, rdeč... Pa ogledalca, majhna okrogla ogledalca s kraljevo podobo zadaj... Ej, fantiček, ti radovedni, ne pogledj se tu notri, kako rdeč nos imaš in kako debela lica! Lej!"

Voz se počasi pomika skozi vas. In pribor posebne vrste je to, kako se Benko, v svoji zakrpani obleki, s širokokrajnim starim klobukom na glavi, majhen in plašen, zbljbe kraj voza, ustavlja osla ter kliče:

"Cunje! Cunje!... Cunje kupim — e-e-eh!"

Iz lične, nanovo pobeljene prodajalne sredi vasi diši po svežem pecivu. Majhna deklica z orehovorjavnimi lasmi odpre vrata in stopi mimo Benka preko ceste z lepo rumeno žemljo. Eno polovico ima že v ustih, drugo drži v roki.

Benko se spomni na mater. Rad bi ji kupil kaj kruha. Prebrska vse svoje žepce, a iz nobe-nega ne more pribrskati niti enega dinarja. Zaboli ga v sruču. Tudi sam občuti lakoto, pa ta hip ne misli nase. Samo mati mu je pred očmi; mati — njen stek se zdajpazdaj izvije iz cunj na vozu.

Pred veliko belo hišo, zasenčeno z vejevjem sliv, ustavi in zakliče skozi odprto okno v sobo:

"Cunje! Cunje!... Alo, bo kaj ali nič?"

V sobi jedo. Sredi mize stoji velika skleda, polna cmokov, okrog mize sedeči pa hlavno zajemajo in nosijo v usta. Benko se nasloni na voz in ponovi še enkrat svoj klic. Pri tem pa gleda ljudi, ki sede tamkaj v sobi za mizo. In pcede se mu aline iz ust... Tam sede za mizo, sede z rdečimi lici, zalitimi od maščobe. Z dolgimi lopatastimi žlicami segajo iz skledve v usta — ham! — iz ust nazaj v skledo — vsepolno mastnih cmokov gomazi v skledi — in zopet nazaj v usta. Vsakteri ima na svoji žlici zajet čokat cmok, ki kuka iz njega češpljino meso in se cedi sladki češpljin sok — ham! ham! — oči nepremično uprte na skledo sredi mize, na debele, zatrkane cmoke, ki so tako nedopovedljivo okusni s svojimi češpljami v sredini...

"Cunje! Cunje!... Cunje kupim, cunje!" ponavlja Benko, še zmerom naslonjen s hrptom na voz in zroč v sobo.

Debela ženska, s širokim, štriglatim obrazom, stopi od mize k oknu, se nasloni na podoknico in reče ogorčeno:

"Ti tam — bodi mi že enkrat tiho s tistimi cunjami! Kako ti to vpije, kakor žolna, in kako se napihuje, kakor žaba, spak ti majhni, beraški! Saj imaš cunj poln voz! Ali jih še nimaš dosti?"

Benko pa, kakor da je ne slišal: "Imamo igle, šivanke, sukanec, ogledalca, majhna, lepa, o-

krogla. Vse to damo za cunje! Ej, bo kaj ali nič?"

"Pojdi mi, pojdi, a tistimi iglami in šivankami!" zarentači spet ženska ob oknu. "Zanič je vse skupaj, tisto judovsko fabriško blago... še počenega groša ni vredno... No, ali bo treba, da ti jaz požnem tisto pokvoko oslovsko, ki se drži tako klaverno, kakor da se bo zdajpazdaj zguznila na zemljo! Hi-i-i, sivček!"

Benko se je bil medtem zagledal v cmoke na mizi, da je te ženske besede malone vse preslišal. Šnjila mu je bila namreč v glavo misel, da bi izprosil en cmok ali dva za — mater.

"Zijalo zijalasto, kaj pa bujlja tako sem!" se razardi ona ženska. "Ali se mi izgubiš ali ne že enkrat izpod okna? Kako ti to gleda noter, kako debelo — saj bo še oči pustil tu v skledi!"

"Mica, pa nehaj že!" se oglaš pri mizi bradat možak z omocozanimi, vegastimi brki in si pridriž cmok na žlici pred ust. "Berač je berač, kaj hočeš?... Saj sta tista Jurijeva dva, tista Lantegova cunjarja, ali ne? Kje je pa stara, da je nič ne slišim?"

"Kje imaš pa mater danes, vpijač kraški ti?" vpraša zdaj ženska prijazneje. "Ali si jo pustil doma — kaj?"

"Doma pa ne!" odgovori Benko. "Midva sva zmerom skupaj, mati pa jaz. Ali zdaj so mati bolni, tukaj na vozu ležijo. Pa lačni so zelo. Prosil bi vas, dobra gospa, za nekaj cmokov..."

"Ho — ho — ho... Gospa pa še nisem! Jaz sem Kolarjeva Mica, pa nič drugega. Zapomni si to, ti cunjarček!" reče ženska, zdaj še veliko bolj prijazno kakor poprej. "Če bi pa cmokov rad, stopi malo noter!... Ho-ho-ho... Kar gospa sem že postala..."

Benko se je medtem odzibal čez prag v sobo, in ko je tako s tistimi svojimi kobacajočimi koraki pricinal do mize in voščil ljudem namesto "dobrega teka" — "srečo dobro", se mu je vse zasmajalo. Pa kako bi se mu ne! Njegov vegasti klobuk, ki ga je podedoval po očetu in ga nosil že od svojega tretjega leta do zdaj, ko mu je bilo deset let — ta klobuk mu je čepel na glavi tako smešno, da so vsi pri mizi krohotaje odložili žlice in gledali v dečka. Revček je bil vsled tega zelo prestrašen, in v tej zmedenosti je bil voščil "srečo dobro."

"Ho-ho-ho... Srečo dobro, tisto pa že! Da nam bodo cmoki lažje lezli po govtancu dol, kaj ne?" se zasmaje ona Mica, ki ni marala biti gospa. "Ti si jo pa pogodil, fantiček... Na, sem pojdi! Tu imaš cmoke, pa jih nesi materi!"

Bila je vendar dobrosrčna, ta Mica. Ko je v posebno skledo nametala precejšen kup cmokov, se je Benko hvaležen oziral nanjo, poleg tega pa je opazoval naslikane svetnike v rumenobarvnih okvirih na stenah, okrog katerih se je podil roj muh. Pa mu je že potisnila Mica skledo s cmoki v roke.

"Na, glej, tu imaš cmoke! Pa še eno žlico zase! Dosti bo za oba..."

Benko je odhlačal ves srečen s cmoki iz hiše. Zdelo se mu je, da se mu smejejo cmoki iz skledve, tako lepo so bili vsi okrogli, mastni in dišeči. Povzpel se je na voz in se splazil do matere. Revica je bila tako slabotna, da ji je moral Benko glavo privzdigniti. Njene oči so gledale iz globokih jam kakor osteklenele in barva njenih lic, prej rumena, se je spremenila v zelenkasto. Toliko, da ji ni omahnila glava nazaj v cunje, ko se je dvignila.

"Mati, ališite, cmoke sem vam prinesel!"

Čepeč kraj matere, se je je oklenil z eno roko okrog vratu, z drugo pa je segel v skledo po

cmok in ga nesel materi v Revica je zagrizila, kolikor je dalo. Ko se ji je ustje nabalo, da je lažje jedla, je od veselja glasno zavrisnila.

"Mamica — cmoki vas ozdravili in vam pregnali nje iz udov! Cmoki, ej!"

Materi je navsezadnje darje stopilo nekaj krvi v Tudi v njenih očeh, prej še raj napol mrtvih, prej še zopet ogenj. To je bilo znamenje. Benko je zmerom nova segal v skledo in cmok za cmokom k materi strom. Kmalu se je sirota pokrepčala, da je lahko sama zajela v skledo. Ben je od časa do časa vzklikal:

"Mamica — ozdraveli Dobri cmoki so to, kaj ne? Te, mati, le jejte!"

Ko je bila skleda prazna je stisnil Benko pod pazduho odkobal ž njo nazaj v hišo.

Ljudi za mizo ni bilo več. Samo dobrodušna Mica je sedela še na prelistavala od muh popstoletno pratiko. Benko je kobacal do nje potihoma maček, nato pa je postavil no skledo z velikim hrupom mizo.

"A; ti si, cunjarček mal je zasmajala Mica. "No, cmoki dobri?"

Benko si je položil prousta, potem pa zazijal v M rekel nakratko:

"Oja, tisto pa! Dobri so bili. Mati bodo ozdravili njih."

"No, vidiš, saj pravim — "Oja, pa še kmalu bodo vi! To bo potem lepo!... pa moram brž nazaj. Le vam zahvaljujem za cmok bra gospa. Zbogom!"

"Ho-ho-ho... samo ne! Tisto pa že še ne". Krohota za njim Mica in lja pratiko nazaj v mizo dalo. "In zdaj kar greš, ti mali narobe? No, pa in srečno pot!... Pa — Dvodinariko, to ti podari si boš lahko spotoma kaj..." Zdaj pa le pojdi! Da bodo muhe pri nas prevkale!"

Benko se je še enkrat lili za cmoke in za dvodinariko potem jo je mahnil na oslu.

"Pokonci glavo, Sidij, kar mi ušes ne pobešaj! stopi zdaj!" požene osla, je popravljal komat na vr pobral leskovko.

In osel dvigne svojo glavo, a le za hip. Vekajo tresljiv "i-a, i-a, i-a" se legne daleč naokrog. Potem potegne, in voz se pričekati iz vasi.

Benko pa stopa ob oslu navlja skozi vas:

"Cunje! Cunje!... kupujemo!"

ZAHVALA

Podpisana se iskreno zahvaljuje va sorodnikom, znancem, jateljem, ki so nama po "Surprise Party" ob najšletnici najinega skupnega nja. Nimava dovolj besed hvalo za presenečenje ki doživela 17. sept. 1933. šigan jezera tjer naju je jela vesela množica prijil in znancev. Kamorkoli ozrila, bilo je vse polno veselozelo se je nama kot bi sanjah. Presenečenje je temvečje, ker nisva na pričakovala kaj takega slabih časih.

Torej prisrčna hvala v licam in voditeljem in prireditve nama v počast, ki ste se udeležili in vsem, se kaj potrudili bodi. Ohranila bova ta dogodek minu do konca naših dni bo le slučaj nanesel tudi se povrniti. Še enkrat na hvala vsem skupaj za trud darila. — Vaša Franc in Bačun, West Allis, Wis.

DEČEK S CUNJAMI

Spisal Zvonimir Kosem

Zabuhi, peščenosivi oblaki so viseli pod nebom in se nagibali nizko proti zemlji.

Na široki, brezdrevesni ravnini je bilo tiho kakor v grobu. Prazna je bila med polji vijóča se cesta. Samo v dalji, tam, kjer so se raztezali rumeni koruzni nasadi v nedogled, se je premikalo na njej nekaj nedoločnega, počasi in neokretno. V koruznih nasadih ni bilo človeškega glasu, četudi so se storži zazibavali in se je med njimi včasih pokazala razkrita glava kake kmetice. Nenadoma pa je trikrat zaporedoma zavečalo skozi ozračje s tulečim, zateglim glasom: "I—a; i—a; i—a!"

V tem trenutku je podolž in počez zasumelo v gosti turščici, in na vseh krajih so pomolile iznad koruznega peresja kmetice svoje glave, strmeče v smer, od koder je prihajalo to riganje. Po cesti se je pomikal neroden, s cunjami naložen voz, ki ga je počasi vlekel kočec osel, kraj voza pa je stopal slaboten deček z leskovko v desnici in poganjala osla na ta način, da se je z njim pogovarjal:

"Le priden bodi, Sidij! Pa nikar več ne rigaj tako žalostno! Še pred nočjo bomo v trgu, in tam boš dobil krme — ej, same lepe, dišeče deteljice, ki jo imaš tako rad. Pa samo, če boš priden, če boš hitro stop—p—"
Ni še skončal stavka in besede, ko pribrenč po zraku oster

kamen in zadene dečka v glavo. A deček je komaj zastokal; urno je potegnil iz žepa robec in si pričel z njim brisati krvaveče mesto.

"Beraček, beraček — sem dobro meril, kaj?" — se je porogljivo, z meketajočim smehom, porogal paglavca, ki je bil zagnal kamen, kobacaje zdaj po vseh štirih nazaj pod turščico, kjer kmalu izgine.

Obrazi kmetice so se zaoblili v pošmešek.

"Tokrat sta pa dosti naberala... skoraj poln voz imata teh plesnivih cunj..."

In glave so zopet potonile v goščo peresja in storžev.

Cunje na vozu so se tistikrat zgenile in iz njih se je kasljaje dvignil rumen obraz starke.

"Odkod je pribrenčel kamen? Je zadel tebe, Benko? ... Ti grdi paglavci, ti poredneži... nikoli naju ne puste v miru... Te kaj hudo boli, Benko?"

Deček je še zmerom tiščal robec na rano.

"Samo mala praska, drugega nič. Pa vam je kaj bolje, mati?"

"Kajelj me davi, Benko, kajelj... In prej me je trgalo samo po nogah; zdaj me že po vsem životu, tako da še sedeti ne morem več. To imam od tega, ker sva ono noč spala zunaj, pod tistim kozolcem! Taki so ljudje... še v hlevu nama ne privoščijo, da bi spala... Sirota jaz! Da bi bila že enkrat v trgu! Tudi lakota se me je lotila..."

"Lezite nazaj, mati, in dobro se zavijte!" ji reče Benko. "V

prvi vasi se bo kaj dobilo... v prvi hiši... Saj niso ljudje povod hudobni..."

"Kh, kh, kh... kako praviš, Benko? Niso... kh, kh, kh... niso hudobni?... O, otrok moj!"

Rumen obraz se je pogreznil spet nazaj. A iz cunj je še dolgo časa stokalo in ječalo.

Cesta se je vlekla preko ravnini, brez konca in kraja. Benko se ni zdelo še nikdar tako dolga kakor danes. Da bi dospela že vendar enkrat v trg! Gospod Lantega, lastnik tovarne in posestnik mnogih hiš ter ogromnega zemljišča, bo gotovo zadovoljen, ko mu pripeljeta z osličkom toliko cunj. Njemu, Benku, bo podaril par dinarjev, a materi bo odštél nekaj desetakov. In odpčila se bosta v tisti leseni kolibi za tovarno, kakor zmerom, za dva dni. Treba bo osla spet dobro nakrmiti; on in mati pa bosta lahko nekoliko poležala na slami v hlevu in se pokrepčala. Potem pa hajdi spet po cunje! Kajti osel in voz sta last gospoda Lantega; on in mati pa v službi njegovi, njegova služabnika... A tokrat bo še morala ostati mati v kolibi, da ji odleže. On sam bo šel z oslom in vozom na pot, kakor na dolgo romanje... Uboga mati! Kako nenadoma je napadla bolezen revico! Takoj, ko dospe v trg, bo skočil on, Benko, po zdravnika...

In deček se tako zamisli, kako bo pomagal materi, da že nič več ne čuti pekoče rane na glavi. Spravi robec nazaj v žep, potem pa dvigne leskovko in zamahne

V JUGOSLAVIJO
Moderni stalni in redni avtobusni promet v vseh razredih...
ZMERNE CENE
HAMBURG-AMERICAN LINE
177 N. Michigan Ave., Chicago, Ill.